

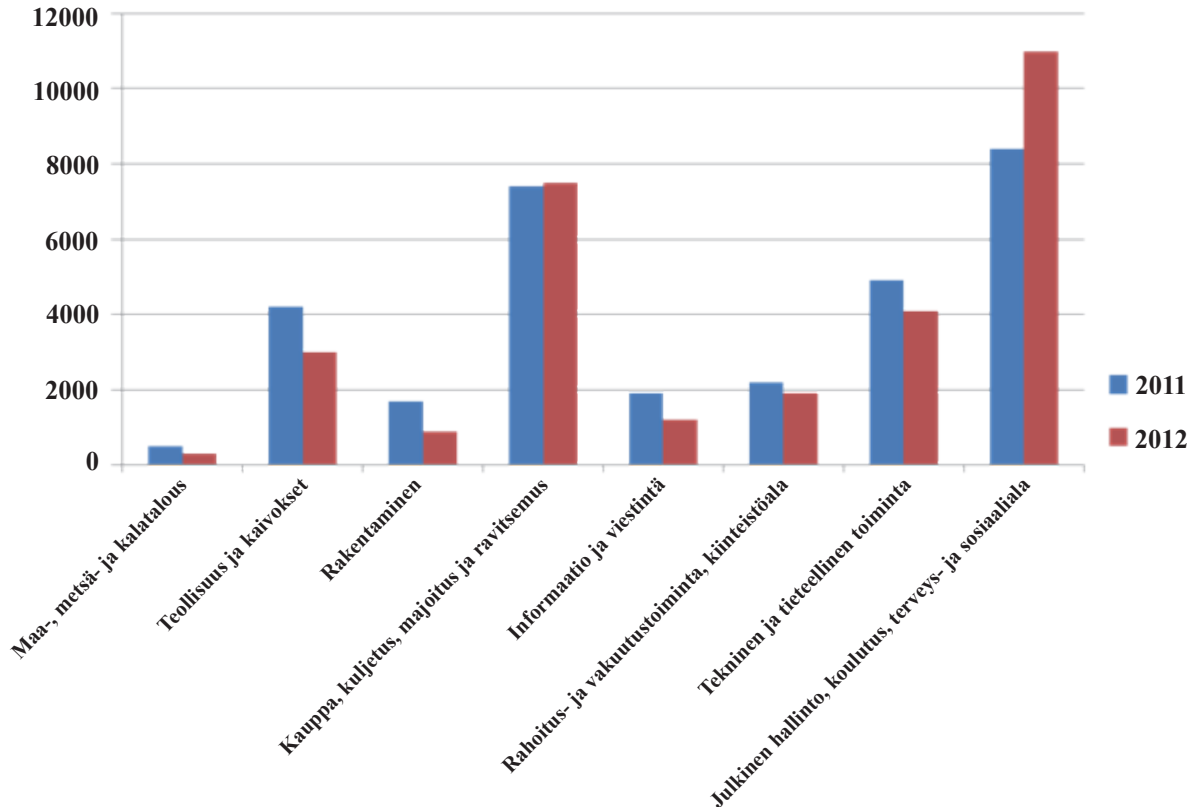

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Eräissä maissa parlamenttivaalit ovat suhteelliset vaalit, toisissa enemmistövaalit. Selitä, miten nämä kaksi vaalijärjestelmää eroavat toisistaan, ja pohdi niiden etuja ja heikkouksia.
2. Mitä tarkoitetaan työsopimuksella ja työehtosopimuksella? Keiden välisiä sopimuksia ne ovat, ja minkälaisista asioista niissä yleensä sovitaan?
3. Pankeilla on merkittäviä tehtäviä kansantaloudessa, mutta viime vuosina niiden toimintaan on kohdistunut myös arvostelua.
 - a) Miten tulkitset piirroksen sisältämää kannanottoa pankkien toiminnasta? (2 p.)
 - b) Millaisia tehtäviä pankeilla on kansantaloudessa, ja miten pankkitoiminnan sääntelyä on viime vuosina muutettu? (4 p.)

4. Euroopan unionin kansalaisuus perustettiin Maastrichtin sopimuksessa 1992. Vuosi 2013 oli Euroopan kansalaisuuden teemavuosi. Minkälaisia vaikutusmahdollisuuksia unionin kansalaisilla on sen päätöksenteossa?
5. Alla olevassa kuviossa esitetään vuosien 2011 ja 2012 viimeisinä neljänneksinä avoimien alojen työpaikkojen lukumäärä toimialoittain. Miten työpaikkojen tarjonta on vaihdellut eri toimialoilla, ja minkälaiset tekijät selittävät vaihtelua?

Lähde: Avoimet työpaikat 2012, Tilastokeskus

6. Luottorekisteriin tehdyt maksuhäiriömerkinnät ovat viime vuosina kasvaneet huomattavasti alle 30-vuotiaiden nuorten keskuudessa. Maksuhäiriöt liittyvät usein ylivelkaantumiseen.
- Mitä laillisia keinoja velkojilla on saataviensa perimiseen?
 - Mitä seurauksia maksuhäiriöillä ja ylivelkaantumisella on, ja mitä keinoja tällaiseen tilanteeseen joutuneilla henkilöillä on selvittää tilanteesta?

7. 16-vuotias Matti oli viettämässä perjantai-iltaa torilla, joka oli nuorten suosima tapaamispaikka. Illan mittaan alkoi meteli, kun paikalle tuli 18-vuotias Kalle, joka tunnettiin yleisenä riidanhaastajana. Hän vaati Mattia maksamaan 50 euron velkansa, kuten tämä oli edellisellä viikolla luvannut. Kun Matilla ei ollut rahaa, Kalle alkoi mukiloida tätä, potki ja uhkasi hakea jotain kättä pidempää, jos velkaa ei maksettaisi. 15-vuotiaat Jussi, Pekka ja Niina sekä 14-vuotias Siiri menivät seuraamaan yhteenottoa, joka veti puoleensa myös muita nuoria. Humaltuneet Jussi ja Niina alkoivat yllyttää tappelijoita. Siiri heitti hurjasti kiroilevaa Kallea kivellä, minkä seurauksena tämän päästä alkoi vuotaa verta. Poliisin tullessa paikalle väkijoukko hajaantui, mutta Matti, Kalle, Jussi, Pekka, Niina ja Siiri jäivät paikalle. Poliisi kiinnitti ensimmäisenä huomionsa Jussin puolillaan olevaan viinipulloon.
- Miten asia etenee poliisin saavuttua paikalle?
 - Minkäláisten oikeudellisten nákökohtien mukaan seuraamukset määräytyvät, jos asia päättyy oikeuteen?
8. Mitká ovat Euroopan parlamentin tehtävät? Miten parlamentin asemaa olisi muutettava, jotta unionissa toteutuisi parlamentarismi?
- +9. Oheisessa taulukossa on tietoja eri kotitaloustyyppien kulutuksen jakautumisesta eri hyödykkeisiin.
- Mitá merkittäviä eroja eri kotitaloustyyppien kulutuksessa taulukon mukaan on, ja mitká tekiját selittävät náitä eroja? (4 p.)
 - Millaisia vaikutuksia kotitalouksien kulutuksella ja sen kohdentumisella on kansantalouteen? (5 p.)

Eráiden kotitaloustyyppien kulutuksen pääryhmien osuudet kokonaiskulutuksesta vuonna 2008 (%)

Kulutuksen pääryhmá	Kahden huoltajan lapsiperhe	Yhden hengen taloudet	Yli 65-vuotiaiden taloudet*
Asuminen ja energia	23,4	29,6	38,7
Liikenne	15,6	14,1	7,7
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	13,7	11,4	15,8
Kulttuuri ja vapaa-aika	11,7	11,5	8,9
Muut tavarat ja palvelut	13,8	11,7	9,3
Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet	5,6	3,8	4,5
Hotellit, kahvilat ja ravintolat	4,0	6,0	1,3
Vaatteet ja jalkineet	4,9	2,9	2,2
Terveys	2,8	3,0	7,7
Tietoliikenne	2,4	2,7	2,1
Alkoholijuomat ja tupakka	1,9	3,2	1,4
Koulutus	0,2	0,2	0,1

* Kaikki talouteen kuuluvat yli 65-vuotiaita.

Láhde: Kulutustutkimus. Tilastokeskus.

- +10. Alla olevat tekstit käsittelevät terrorismin torjuntaan liittyviä kysymyksiä, ja kuvio esittää yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen eri tasoilla kohdistuvia uhkia.
- Erittele ja vertaa tekstien näkemyksiä yhteiskunnan turvallisuuden ja kansalaisten perusoikeuksien välisestä suhteesta. (3 p.)
 - Selitä kuvion perusteella, minkälaisia uhkia yksilön tasolla, kansallisella tasolla ja globaalilla tasolla voidaan erottaa. Käytä tarkastelussasi esimerkkejä. (6 p.)

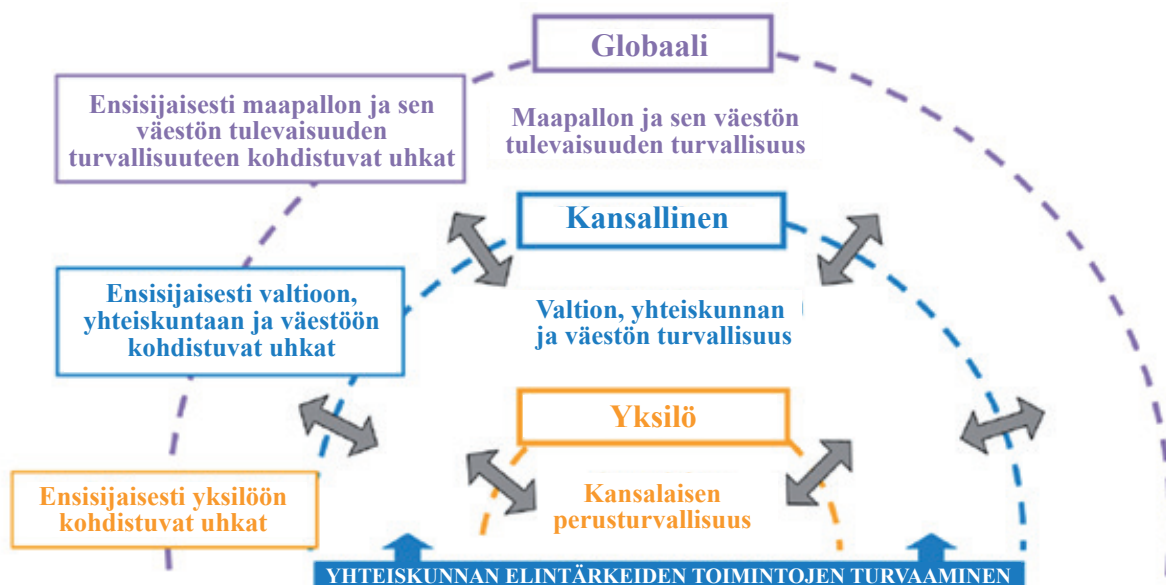
Julkaisemalla salaista tietoa yksittäinen henkilö saattaa avustaa terroristeja, vaikka se ei olisikaan hänen tarkoituksensa. Valtiolla on oltava omat salaisuutensa: tämä on se tapa, jolla se toimii terroristeja vastaan. Valtiolla on oltava oikeus säilyttää nuo salaisuutensa jopa silloin, kun joku kaikenlaisiin kauniisti perusteltuihin syihin vedoten haluaa paljastaa ne. Kansainvälinen terrorismi muuttuu jatkuvasti, ja on syntynyt tarve tarkistaa lainsäädäntöä. Valtaosa valtiosalaisuuksia koskevaa lainsäädäntöä koskee nykyisin ainoastaan virkamiehiä. Minusta tulisi tarkentaa menettelyitä sen suhteen, että jollakulla on ilman lupaa hallussaan salaiseksi luokiteltua materiaalia.

(käännös: YTL)

Lontoon entinen poliisikomentaja lordi Blair *The Independent* -lehden haastattelussa 25.8.2013.

Julkista keskustelua pitää käydä myös siitä, missä kansallisten turvallisuuspyrkimysten ja lehdistönvapauden välinen raja kulkee. Keskusteluun kuuluu, että media voi paljastaa tietoja, jotka saattavat olla hallitusten tai tiedustelutoiminnan näkökulmasta epämieluisia. Ymmärrämme, että kansallinen turvallisuus on tärkeää. Yhtä tärkeää on varmistaa, että turvallisuuteen liittyvistä laillisista toimista ja niiden rajoista voidaan käydä avointa keskustelua. Meidän on myös suojeltava yksittäisiä ihmisiä, jotka toimivat demokratian ja oikeusvaltion pelisääntöjen mukaisesti. Vapaa media on avoimen keskustelun kannalta elintärkeä.

Ote neljän pohjoismaisen sanomalehden vastaavan päätoimittajan avoimesta kirjeestä Ison-Britannian pääministeri David Cameronille
Helsingin Sanomat 25.8.2013

Lähde: *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*, Valtioneuvosto 2010